

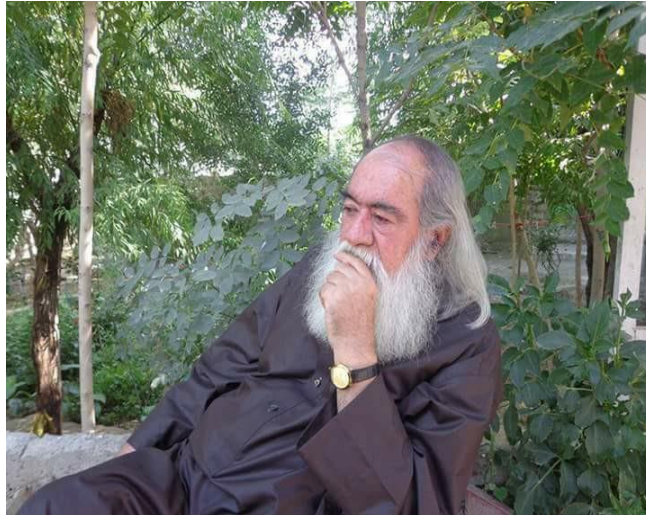
۲۰۱۷/۰۷/۲۱

پروفیسور عبدالخالق رشید

استاد مرکز مطالعات فارسی و پشتو

پوهنتون جواهر لال نهرو - دہلی جدید

مرگ صاحب‌دلی جهانی را دلیل کلفت است
شمع چون خاموش گردد، داغ محفل می شود
شرم حسن از طینت عاشق، تماشا کردنی ست
روی او تا بر عرق زد، خاک من گل می شود
نشئه آسودگی درساغر یأس است و بس
راحت جاوید دارد هرکه بیدل می شود

(از بیدل به انتخاب بیدل ص 374)

یادی از دوست مهربان و به سفر رفته دیار ابدیت ...

باتاسف فروان لکھی یافتم که دوست عزیز مایکی از بیدل گریان نامور افغانستان عبدالعزیز
مهجور از دنیای چار باید ریست ناچار باید ریست ... بادنیای زیست ابدی با تمام هنر پروری و بیدلی

انا لله وانا اليه راجعون

که داشت پیوست

مرحوم مهجور را در سالهای که هنوز جوان استواری قامتی بود (۱۳۵۶) و ما خدمت قندی آغا در محافل
بیدل خوانی اش میرسیدیم دیدار میکردیم ، مردی خوش اندام خوش لباس و دارای سجایای خوب انسان شناسی و
بیدل شناسی بود . بعد از ویرانی کابل توسط اجیران خارجی ها آخرین ملاقات من با ایشان در دیار غربت (پشتونخوا)
اتفاق افتاد و از فعالیت های اش برایم که در آن زمان با دفتر خانه نو زندگی نو کار می کردم، در شهر های مختلف آن
دیار معلومات داد. و تنها قصه زار ویرانی و بی فرهنگی که در برابر کابل و محافل پر خلوص بیدل خوانی کابل برپا
بود با درد و آه یاد می کرد. آن دردی که تا کنون نیز به درمانگاه اش نرسیده است و کابل تا کنون میسوزد ...
من در نیمه دهه نود از دایره شرآورترین نظام مجاهدین و کابلی گشان که کشور را به ماتم سرای قدرت تبدیل کرده
بود، بدعوت پوهنتون نهرو عازم آن دیار شدم ، به کشوری که هنوز هم زبان فارسی و ادبیات آن از رونق عصر

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابلئې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلکنیزې بڼې پازوالې د لیکوال په غاړه ده ، هبله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خیر و لولئ

طلایی خود باز نه مانده بود و یاران شکرشکن فارسی هنور بر شمع محفل‌های ادبی گردهم می‌آمدند ، به کشوری که درباره زندگی تمام شهسواران ادب فارسی لکچرها و سیمینارها تدویر می‌یابید و سخرانی‌ها ارایه می‌شد اما نه درباره شهسوار بزرگ زبان فارسی میرزا عبدالقادر بیدل، بعد از کمی نفس کشیدن‌ها تلاش بخرچ دادیم که دری بسوی جهان پُر معنی بیدل و بیدل شناسی در همان فضای بد کشور خودمان که ننگ دین و دنیا بود درین دیار بگشاییم و هدف ازین بحث تنها این بود تا آنچه که در افغانستان از سده‌ها بدینسو در باره بیدل و بیدل شناسی انجام شده است به آگاهی دانشمندان هندی برسانیم . درین راستا اگر گامی از پوهنتونها و دانشگاه‌ها بالاتر توجه اینجانب برداشته شد، در عین زمان دست‌های بیضایی و خلوص‌نیتی‌های شماری از دوستان که در آن زمان در هندوستان به گونه رسمی و غیر رسمی برسد چون نقاش معروف جناب کهزاد ، خطاط و مورخ هفت قلمی کشور پولزایی، پوهاند شهرستانی مسعود خلیلی ، آقای فضل الرحمان فاضل ، احمد پروانی ، داکتر لعل زاد ، فضل کریم وردک ، داکتر طالبی ، داکتر کبرا مایار ، پوهنمل رحیمه و ده‌های دیگر بخاطر رشد و معرفی فرهنگ و ادبیات افغانی قابل یادآوری بوده است. بالاتر توجه این یاران جنبش فراموش شده بیدل شناسی نیز در هند آهسته آهسته روبه ترقی گرفت و شماری از استادان و دانشجویان هندی تشویق گردیدند که تا ازین دریچه ظاهراً بسته صدای‌های شانرا بلندکنند و درین باره ایشان نیز بنویسند و بگویند... اولین سمینار بین‌المللی که به پیشنهاد بنده در اواخر دهه نود از طرف بخش فارسی در جامعه ملیه هندوستان روی دست گرفته شد واقعاً کاری بود که بعد از یک وقفه طولانی توجه دانشمندان هندی ، ایرانی، ازبکی و تاجکی و ترکی و از سراسر دنیا را بخود جلب نمود. در همین سمینار مرحوم مغفور دوست عزیز ما و بیدل شناس خوب کشور جناب مهجور با شماری زیادی از دانشمندان کشور چون روان‌فرهادی ، عبدالغفور آرزو ، جناب حنیف بلخی هنرمندان بیدل سراقار الطاف حسین پسر مرحوم استاد سرآهنگ و شریف غزل حضور باهم رسانیدند و این جشن شکوهمند بیدل را با اشتراک‌شان شکوهمند تجلیل کردند. در نشست‌های همین سمینار بود که من ارادت و توجه بیدل شناسی جناب عزیز مهجور را درباره بیدل شناسی این میراث ماندگار برای افغانها را از نزدیک محسوس کردم . ایشان بدون شک یکی از وارثین راستین بیدل خوانی افغانستان بود که به صدها شنونده و علاقمند هندی و غربی درباره میراث افغانی خود که همان بیدل خوانی در افغانستان بود معلومات مفصلی ارایه کرد که بدون شک مورد توجه اشتراک‌کنندگان سمینار قرار گرفت جناب مهجور به نمایندگان کشور های فارسی زبان و انمود کرد که افغانها برای بیدل و بیدل شناسی بهتر و بیشتر از آنها با خلوص و روحیه فداکارانه معنوی در طی دو قرن گذشته پیگیرانه کار کرده اند.

دوستی و شناخت اینجانب با این ابر مرد و بیدل دوست کشور از همین جا آغاز یافت ایشان سهم خود را به مثابه پُل میان دانشمندان هندی و افغانی چه در هند و چه در افغانستان بخوبی درک و انجام داد و شماری زیادی از دانشمندان در هر دو کشور از محضر ایشان مستفید گردیدند و بیدل شناسان و بیدل دوستان دو کشور هند و افغانستان را تا آخرین روزهای بیماری اش در وصل نگهداشت، درین روزها که سیمینار بیدل و میراث وی از طرف دولت هند در شهر چندیگر پنجاب در شرف تدویر است نام ایشان در صدر است بیدل شناسان قرار داشت که با تاسف فراوان تقدیر به داد و اشتراک اش جواب مثبت نداد ، به هندوستان تشریف آورد ولی در حال بیماری که در نهایت در شهر دهلی آنکه سالها شهر پُر ظنین پُر طراوت شعر بیدل بود جان را به جانان جان آفرین سپرد و ما با درد دریغ نتوانستیم در سیمینار امسال بیدل از فیض و حضور شان بهره‌مند گردیم :

قوت پرواز در آسایش پال و پراست

هر قدر خاموش باشی ، ناله کامل می‌شود

درباره معرفی کارهای ادبی مرحوم مهجور و میراث بیدل خوانی وی تلاش‌های در هند صورت گرفته است در فلم مستند که در سال 2003 از طرف وزارت خارجه هند درباره دوستی هند و افغانستان بالاتر تلاش ژورنالیست معروف هندوستان جناب انسر قدوایی و پوهنمل رحیمه استاد تاریخ پوهنتون تعلیم و تربیه در کابل و دهلی صحنه برداری شده است یک قسمت آن وقف معرفی کارهای مرحوم مهجور و دوستان بیدل دوست‌شان در کابل گردیده است .

مرحوم مهجور بعد از تدویر اولین سیمینار بیدل در جامعه ملیه ده هابار دیگر نیز به هندوستان آمد و درباره بیدل خوانی و کارهای بیدل شناسی که وی انجام داده بود لکچرهای مسلسل ارایه داشت. مرحوم مهجور مردی مهربان و بدون شک بیدل گرا و بیدل دوست بی بدیلی بود که جهت عملی بیدل شناختی را توأم با ارادت معنوی این میحث را نه تنها به افغانستان و هندوستان بلکه به جهان معرفی داشت. مهجور مردی خوش صحبتی بود از قصه‌های جانانه اش در دوران مهاجرت و معرفی بیدل خوانی در آن محیط پُر از تشنج و تعصب برای ما می‌گفت ، ایشان بیدل را با قلب پُر خلوص و ارادت عارف با کرامات معرفی می‌کرد و می‌گفت که درس‌های جاویدان بیدل همیشه وی را تسکین و تسلی روحی می‌دهد ازینرو زندگی اش باین میراث بی‌مانند معنوی زبان شیرین دری هندوستانی گره داده است:

کیست غیر از جلوه تا فهمیدن زبان حیرتم

مدعا محواست اگر آیینه سایل می‌شود

به روح پُر صفا اش بهشت برین و به فامیل محترم ایشان از بارگاه خداوند منان و بخشاینده صبر جمیل استدعا دارم .

کس اسیر انقلاب ناسایی‌ها مباد

دست قدرت چون تهی شد، پای در گل می‌شود

د پاپو شمیره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رالپولو مخکي په خير و لولئ